

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

7. travnja 2016.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Rimski konvencija – Mjerodavno pravo – Prekogranično spajanje – Direktiva 78/855/EEZ – Direktiva 2005/56/EZ – Spajanje preuzimanjem – Zaštita vjerovnika – Prijenos cjelokupne aktive i pasive društva koje je predmet preuzimanja na društvo preuzimatelja“

U predmetu C-483/14,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija), odlukom od 28. kolovoza 2014., koju je Sud zaprimio 31. listopada 2014., u postupku

KA Finanz AG

protiv

Sparkassen Versicherung AG Vienna Insurance Group,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: M. Ilešič, predsjednik drugog vijeća, u svojstvu predsjednika trećeg vijeća, C. Toader, M. Berger, E. Jarašiūnas i C. G. Fernlund (izvjestitelj), suci,

nezavisni odvjetnik: Y. Bot,

tajnik: V. Tourrès, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 23. rujna 2015.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za KA Finanz AG, S. Albiez i C. Klausegger, *Rechtsanwälte*,
- za Sparkassen Versicherung AG Vienna Insurance Group, P. Konwitschka, *Rechtsanwalt*,
- za španjolsku vladu, A. Rubio González, u svojstvu agenta,
- za Europsku komisiju, G. Braun, H. Støvlbæk i M. Wilderspin, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 12. studenoga 2015.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: njemački

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku tiče se tumačenja Rimske konvencije o mjerodavnom pravu za ugovorne obveze, otvorene za potpisivanje u Rimu 19. lipnja 1980. (SL L 266, str. 1.; u daljnjem tekstu: Rimska konvencija), Treće direktive Vijeća 78/855/EEZ od 9. listopada 1978. donesene na temelju članka 54. stavka 3. točke (g) Ugovora koja se tiče spajanja dioničkih društava (SL L 295, str. 36.), kako je izmijenjena Direktivom 2009/109/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. (SL L 259, str. 14.; u daljnjem tekstu: Direktiva 78/855), i Direktive 2005/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. o prekograničnim spajanjima društava kapitala (SL L 310, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 186.).
- 2 Zahtjev je podnesen u okviru postupka koji se vodi između društva KA Finanz AG (u daljnjem tekstu: KA Finanz) sa sjedištem u Austriji, kao pravnog sljednika društva Kommunalkredit International Bank LTD (u daljnjem tekstu: Kommunalkredit) sa sjedištem u Cipru, i društva Sparkassen Versicherung AG Vienna Insurance Group (u daljnjem tekstu: Sparkassen Versicherung) sa sjedištem u Austriji, povodom zahtjeva kojim Sparkassen Versicherung od KA Finanza traži da mu isplati kamate na temelju podređenih zajmova koje je bio ugovorio s Kommunalkreditom prije nego što je nad potonjim provedeno spajanje preuzimanjem od strane KA Finanza.

Pravni okvir

Pravo Unije

Rimska konvencija

- 3 Članak 1. Rimske konvencije, u kojem se definira njezino područje primjene, određuje:

„1. Odredbe ove konvencije primjenjuju se na ugovorne obveze u situacijama kada postoji sukob zakona.

2. One se ne primjenjuju na:

[...]

(e) pitanja uređena pravom trgovačkih društava, udruženja i pravnih osoba, kao što su osnivanje, pravna i poslovna sposobnost, unutrašnje ustrojstvo i prestanak trgovačkih društava, udruženja i pravnih osoba, osobna zakonska odgovornost članova i tijela za dugove trgovačkog društva, udruženja ili pravne osobe;

[...]” [neslužbeni prijevod]

- 4 Člankom 3. stavkom 1. te konvencije predviđa se sljedeće:

„Na ugovor se primjenjuje pravo koje stranke izaberu. Izbor mora biti izričit ili očito proizlaziti iz ugovornih odredaba ili iz okolnosti slučaja. [...]” [neslužbeni prijevod]

- 5 Prema članku 10. te konvencije:

„1. Pravo koje se primjenjuje na ugovor sukladno člancima 3. do 6. i 12. ove konvencije, osobito je mjerodavno za:

(a) tumačenje ugovora;

- (b) ispunjenje obveza koje nastaju iz tog ugovora;
- (c) u granicama ovlasti koje sudu daje njegovo procesno pravo, za posljedice potpunog ili djelomičnog neispunjenja, uključujući i utvrđenje naknade štete ako je to previđeno propisima;
- (d) različite načine prestanka obveza, kao što su zastara i gubitak prava zbog protoka roka;

[...]

2. Što se tiče načina ispunjenja i mjera koje trebaju poduzeti vjerovnici u slučaju nepotpunog ispunjenja, treba uzeti u obzir pravo države ispunjenja.” [neslužbeni prijevod]

- 6 Rimsku konvenciju zamijenila je Uredba (EZ) br. 593/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze (Rim I) (SL L 177, str. 6.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 6., str. 109.; u daljnjem tekstu: Uredba Rim I). U skladu s njezinim člankom 28. ta se uredba primjenjuje na ugovore sklopljene počevši od 17. prosinca 2009.

Direktiva 78/855

- 7 U uvodnim izjavama 3. i 6. Direktive 78/855 navodi se:

„[...] zaštita interesa članova i trećih osoba zahtijeva usklađivanje zakonodavstva država članica kojima se uređuju spajanja dioničkih društava te [...] institut spajanja treba uvesti u zakonodavstva svih država članica;

[...]

[...] vjerovnike, uključujući i imatelje obveznica te imatelje drugih vrijednosnih papira društava u postupku spajanja, treba zaštititi tako da im se provođenjem spajanja ne nanosi šteta”. [neslužbeni prijevod]

- 8 Članak 13. te direktive glasi kako slijedi:

„1. Propisima država članica treba predvidjeti odgovarajući sustav zaštite interesa vjerovnika društava uključenih u postupak spajanja u pogledu tražbina koje su nastale prije objave prijedloga uvjeta spajanja i koje u trenutku te objave još nisu dospjele.

2. U tu svrhu, propisi država članica trebaju predvidjeti barem da ti vjerovnici imaju pravo na odgovarajuće zaštitne mjere ako financijsko stanje društava uključenih u postupak spajanja zahtijeva takvu zaštitu i ako ti vjerovnici već nemaju takve zaštitne mjere.

Države članice utvrđuju uvjete zaštite navedene u stavku 1. i u prvom podstavku ovog stavka. U svakom slučaju, države članice trebaju osigurati da se vjerovnici mogu obratiti nadležnim upravnim ili pravosudnim tijelima radi ishoda odgovarajućih zaštitnih mjera pod uvjetom da mogu uvjerljivo dokazati da je zbog spajanja ugroženo ostvarivanje njihovih prava i da im društvo nije osiguralo odgovarajuću zaštitu.

3. Takva zaštita može se razlikovati za vjerovnike društva preuzimatelja i vjerovnike društva koje je predmet preuzimanja.” [neslužbeni prijevod]

9 U skladu s člankom 14. navedene direktive:

„Ne dovodeći u pitanje pravila koja uređuju kolektivno ostvarivanje njihovih prava, članak 13. primjenjuje se na imatelje obveznica društava koja su predmet spajanja, osim kada je spajanje odobrila skupština imatelja obveznica, ako je takva skupština predviđena nacionalnim pravom, ili kada su ga pojedinačno odobrili imatelji obveznica.” [neslužbeni prijevod]

10 U članku 15. iste direktive predviđa se:

„Imatelji vrijednosnih papira s posebnim pravima koji nisu dionice, moraju u okviru društva preuzimatelja ostvarivati prava koja su barem jednaka onima koja su imali u društvu koje je predmet preuzimanja, osim ako promjenu tih prava nije odobrila skupština imatelja tih vrijednosnih papira, kad je takva skupština predviđena nacionalnim pravom, ili ako su je pojedinačno odobrili imatelji tih vrijednosnih papira, ili pak ako ti imatelji imaju pravo tražiti otkup svojih vrijednosnih papira od društva preuzimatelja.” [neslužbeni prijevod]

11 Direktiva 78/855 stavljena je izvan snage Direktivom 2011/35/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o spajanjima dioničkih društava (SL L 110, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 292.). Direktiva 2011/35 je sukladno svojem članku 33. stupila na snagu 1. srpnja 2011.

Direktiva 2005/56

12 Iz uvodne izjave 1. Direktive 2005/56 proizlazi da je cilj te direktive olakšati provođenje prekograničnih spajanja različitih tipova društava kapitala uređenih različitim zakonodavstvima država članica.

13 Sukladno uvodnoj izjavi 3. te direktive, „[k]ako bi se olakšalo provođenje prekograničnog spajanja, trebalo bi utvrditi, osim ako ovom Direktivom nije drukčije predviđeno, da svako društvo koje sudjeluje u prekograničnom spajanju i svaka treća strana koja sudjeluje u tom postupku i nadalje podliježu odredbama i službenim postupcima nacionalnog prava koje se primjenjuje u slučaju nacionalnog spajanja [...]”.

14 U članku 2. iste direktive navodi se:

„U svrhu ove Direktive:

[...]

2. ‚spajanje’ znači postupak kojim:

(a) jedno ili više društava u postupku prestanka društva bez likvidacije prenose svu svoju aktivu i pasivu na drugo postojeće društvo, u zamjenu za to da se njihovim članovima izdaju vrijednosnice ili dionice koje predstavljaju kapital tog drugog društva, te prema potrebi isplati iznos u gotovini koji ne prelazi 10 % nominalne vrijednosti ili, u nedostatku nominalne vrijednosti, knjigovodstvene vrijednosti tih vrijednosnica ili dionica; ili

[...]”

15 Članak 4. Direktive 2005/56, naslovljen „Uvjeti prekograničnog spajanja”, predviđa:

„1. Osim ako je drukčije predviđeno u ovoj Direktivi,

[...]

(b) društvo koje sudjeluje u prekograničnom spajanju usklađuje se s odredbama i službenim postupcima nacionalnog prava kojem podliježe. [...]

2. Odredbe i formalnosti iz stavka 1. točke (b) posebno uključuju one koje se odnose na postupak donošenja odluka povezanih sa spajanjem i ako se uzmu u obzir priroda prekograničnog spajanja, zaštita vjerovnika društava koja se spajaju, držatelja zadužnica, vrijednosnica i dioničara, kao i radnika s obzirom na prava osim onih na koje se primjenjuje članak 16. [...]"

16 Članak 14. te direktive, naslovljen „Posljedice prekograničnog spajanja”, u stavku 1. propisuje:

„Od datuma iz članka 12., prekogranično spajanje koje je provedeno kako je utvrđeno u točkama (a) i (c) članka 2. stavka 2. im[a] sljedeće posljedice:

(a) sva aktiva i pasiva društva koje se preuzima prenosi se na društvo koje izvršava preuzimanje;

[...]

(c) društvo koje se preuzima prestaje postojati.”

Austrijsko pravo

17 Člankom 226. Zakona o dioničkim društvima (Aktengesetz) od 31. ožujka 1965. (BGBl. 98/1965), u verziji koja se primjenjuje na činjenice iz glavnog postupka (u daljnjem tekstu: AktG), naslovljenim „Zaštita vjerovnika”, uređuje se zaštita vjerovnika u slučajevima spajanja. Navedena odredba glasi kako slijedi:

„1. Pod uvjetom da se očituju u roku od šest mjeseci od objave upisa spajanja, vjerovnici dotičnih društava moraju moći ostvariti zaštitu ako ne mogu tražiti isplatu. Međutim, vjerovnicima će se ovo pravo priznati samo ako uvjerljivo dokažu da spajanje ugrožava naplatu njihove tražbine. Vjerovnici o tom pravu moraju biti obaviješteni prilikom objave upisa.

2. Pravo na zahtijevanje zaštite nije otvoreno vjerovnicima koji u stečajnom postupku imaju pravo na povlaštenu isplatu iz stečajne mase formirane sukladno zakonskim propisima radi njihove zaštite i stavljene pod nadzor nadležnog tijela.

3. Imateljima obveznica i participativnih vrijednosnih papira moraju se priznati jednaka prava ili im se mora isplatiti odgovarajuća naknada zbog promjene prava ili pak samo to pravo.”

18 Prema navodima suda koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku, članak 226. stavak 3. AktG-a uveden je u cilju prijenosa članka 15. Direktive 78/855.

Glavni postupak i prethodna pitanja

19 Sparkassen Versicherung upisao je 2005. godine dva podređena zajma koja mu je izdalo društvo Kommunalkredit. U Uvjetima izdavanja, koji su bili jednaki za oba zajma (u daljnjem tekstu: Uvjeti izdavanja), definira se njihov status, preciziraju se uvjeti njihove podređenosti i način plaćanja kamata te se određuje mjerodavno pravo.

20 Sukladno članku 2. Uvjeta izdavanja:

„Status. Tražbine na temelju vrijednosnih papira predstavljaju neosigurane i prema izdavatelju podređene tražbine koje su istoga reda međusobno i kao bilo koja druga podređena tražbina prema izdavatelju. U slučaju prestanka, likvidacije ili stečaja izdavatelja, tražbine na temelju vrijednosnih papira mogu se namiriti tek nakon podmirenja nepodređenih tražbina vjerovnika; nikakav iznos stoga se na temelju vrijednosnih papira ne može isplatiti sve dok tražbine svih izdavateljevih vjerovnika nepodređenog reda ne budu u cijelosti podmirene ili dok ne bude osigurano dostatno pokriće za podmirenje tih iznosa. Imatelj ne može tražbinama izdavatelja kompenzirati svoje tražbine na temelju vrijednosnih papira. Ni u kojem trenutku u budućnosti izdavatelj ili neka treća osoba ne može i neće izdavati ugovorna jamstva kojim bi se donositeljima jamčila prava na temelju tih vrijednosnih papira. Nikakvim budućim sporazumom ne može se ograničiti podređeni status kako je definiran ovim člankom, produljiti rok dospijeca vrijednosnih papira niti skratiti rok koji se primjenjuje za prethodno obavljanje.”

21 Članak 4. stavak 1. točka (b) Uvjeta izdavanja glasi kako slijedi:

„Plaćanje kamata. Nominalna vrijednost i kamate mogu se isplatiti samo ako vlastiti kapital izdavatelja koji treba uzeti u obzir ne pada zbog te isplate ispod pragova definiranih smjernicama Ciparske središnje banke primjenjivih na izračun kapitalnih pozicija banaka.”

22 Članak 9. Uvjeta izdavanja određuje kako slijedi:

„Neizvršenje. U slučaju likvidacije ili prestanka društva izdavatelja (osim u svrhu ili kao posljedica spajanja, restrukturiranja ili sanacije kad je društvo solventno, u okviru kojeg ili koje poslovni subjekt koji nastavlja postojati u osnovi preuzima svu aktivu i obveze izdavatelja), svaki imatelj može svoj vrijednosni papir proglasiti dospjelim i zatražiti njegovu trenutačnu isplatu u visini iznosa prijevremene isplate [...] i kamata (eventualno) dospjelih na dan isplate.”

23 Konačno, člankom 12. stavkom 1. Uvjeta izdavanja predviđa se:

„Mjerodavno pravo. Na oblik i sadržaj vrijednosnih papira te sva prava i obveze imateljâ i izdavatelja primjenjuje se njemačko pravo.”

24 Nakon što je od kraja 2008. prestao ispunjavati minimalne zahtjeve u pogledu kapitalnih pozicija koje je utvrdila Ciparska središnja banka, Kommunalkredit je društvu Sparkassen Versicherung prestao isplaćivati kamate dogovorene Uvjetima izdavanja.

25 Nad Kommunalkreditom je provedeno spajanje preuzimanjem od strane društva KA Finanz. To je spajanje 18. rujna 2010. upisano u austrijski Registar trgovačkih društava te je slijedom toga i stupilo na snagu istoga dana.

26 Sparkassen Versicherung od društva KA Finanz pred austrijskim sudovima traži plaćanje ugovorenih kamata za dva podređena zajma iz glavnog postupka za 2009. i 2010. godinu. Podredno, Sparkassen Versicherung traži da mu KA Finanz prizna jednaka prava u smislu članka 226. stavka 3. AktG-a te da odgovara za cjelokupnu štetu uzrokovanu njegovim odbijanjem da mu prizna ta prava.

27 KA Finanz prije svega tvrdi da je postupak spajanja doveo do gašenja podređenih zajmova iz glavnog postupka. Podredno ističe da obveze koje proizlaze iz tih zajmova na njega nisu ni prenesene jer su zbog potpunog nestanka vlastitog kapitala Kommunalkredita izgubili svaki smisao.

28 KA Finanz smatra da su, s obzirom na to da je plaćanje glavnice i kamata ovisilo o pribavljanju vlastitog kapitala Kommunalkredita, ti zajmovi imali karakter vlastitog kapitala te da su predstavljali participativne vrijednosne papire u smislu članka 226. stavka 3. AktG-a. KA Finanz tvrdi da su,

uzimajući u obzir gubitke koje je pretrpio Kommunalkredit, čija je egzistencija bila ugrožena i koji je 31. prosinca 2008. iskazao negativni vlastiti kapital od otprilike milijardu eura, vrijednosni papiri iz glavnog postupka u trenutku kad je proveden postupak spajanja izgubili svaku vrijednost. KA Finanz stoga zaključuje da s obzirom na navedeni gubitak on nije bio dužan imateljima tih vrijednosnih papira priznati jednaka prava niti im isplatiti kompenzaciju.

- 29 U prvostupanjskom postupku Handelsgericht Wien (Trgovački sud u Beču) odbio je zahtjev društva KA Finanz da se prije svega utvrdi da su vrijednosni papiri iz glavnog postupka prestali vrijediti nakon provođenja postupka spajanja i da obveze Kommunalkredita temeljem podređenih zajmova na njega nisu ni prenesene.
- 30 Taj je sud zaključio da vrijednosni papiri iz glavnog postupka nisu bili ni participativni vrijednosni papiri ni neki drugi vrijednosni papiri slični dionicama zato što nisu imali karakter vlastitih sredstava niti su ovisili o dobiti Kommunalkredita. Handelsgericht Wien (Trgovački sud u Beču) stoga je zaključio da KA Finanz u okviru spajanja nije imao pravo razvrnuti te vrijednosne papire. Taj je sud također smatrao da su podređeni zajmovi na KA Finanz prešli u okviru općeg prijenosa Kommunalkreditove imovine.
- 31 Sud koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku pojašnjava da je Handelsgericht Wien (Trgovački sud u Beču) odluku o sporu koji je pred njim iznesen donio a da se pritom nije očitovao o pitanju koje je pravo bilo za njega mjerodavno.
- 32 Oberlandesgericht Wien (Viši pokrajinski sud u Beču) u žalbenom je postupku potvrdio odluku koju je donio Handelsgericht Wien (Trgovački sud u Beču), podsjetivši da pravne posljedice spajanja ulaze u statusna pitanja i da zaštitu vjeronika treba promatrati u kontekstu prava kojim je uređen taj status, a to je u konkretnom slučaju austrijsko pravo društava.
- 33 Oberlandesgericht Wien (Viši pokrajinski sud u Beču) smatrao je da se članak 226. stavak 3. AktG-a, na koji se KA Finanz pozvao kako bi opravdao tvrdnju da je spajanje imalo za posljedicu prestanak važenja vrijednosnih papira iz glavnog postupka, nije na njih primjenjivao. Tom su odredbom bili obuhvaćeni samo imatelji obveznica čija svojstva dopuštaju da ih se izjednači s članovima društva ili ih čine sličnima vlastitom kapitalu, kao što su imatelji participativnih vrijednosnih papira kojima se daju prava koja se tipično smatraju dijelom financijskih i imovinskih prava dioničara, a posebno pravo na sudjelovanje u dobiti i/ili višku stečajne mase.
- 34 Taj je sud međutim smatrao da to u konkretnom primjeru nije bio slučaj, kao što se moglo zaključiti iz uvjeta izdavanja. On je dodao da ti uvjeti nisu predviđali da se predmetne tražbine konačno neće dugovati u slučaju ako vlastiti kapital padne ispod minimalne nadzorne granice, već samo to da se one neće moći potraživati sve dok ne budu ispunjeni minimalni zahtjevi.
- 35 KA Finanz je uložio reviziju pred Oberster Gerichtshofom (Vrhovni sud) predmet koje je bilo pitanje, riječima tog suda, primjenjuje li se članak 226. stavak 3. AktG-a na podređene zajmove iz glavnog postupka.
- 36 U cilju rješavanja spora iz glavnog postupka, Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud) našao se pred pitanjem koje je pravo mjerodavno za taj spor. U tom pogledu, taj sud navodi da je prilikom upisivanja zajmova iz glavnog postupka bilo dogovoreno da će se primjenjivati njemačko pravo, da društvo izdavatelj tih zajmova, konkretno Kommunalkredit, ima sjedište u Cipru te da društvo koje je preuzelo Kommunalkredit, dakle KA Finanz, i društvo koje je upisalo te zajmove, odnosno Sparkassen Versicherung, imaju svoja sjedišta u Austriji.
- 37 Taj sud naglašava da se Uredba Rim I ne primjenjuje na zajmove iz glavnog postupka jer su oni ugovoreni prije 17. prosinca 2009.

- 38 Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud) osim toga postavlja si pitanje, s jedne strane, mogu li se vrijednosni papiri iz glavnog postupka smatrati vrijednosnim papirima u smislu članka 15. Direktive 78/855 te, s druge strane, protive li se pravila o zaštiti vjerovnika, predviđena tim člankom, nacionalnom propisu kao što je odredba članka 226. stavka 3. AktG-a na temelju koje društvo izdavatelj vrijednosnih papira s posebnim pravima koji nisu dionice, ima pravo jednostrano razvrgnuti pravni odnos koji povezuje imatelje tih vrijednosnih papira i isplatiti te imatelje.
- 39 U tim uvjetima Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud) odlučio je prekinuti postupak i Sudu postaviti sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li članak 1. stavak 2. točku (e) Rimske konvencije tumačiti tako da su u sklopu područja , pravo trgovačkih društava' iz njezine primjene isključeni
- a) postupci restrukturiranja, kao što su spajanja i podjele i
 - b) pravilo o zaštiti vjerovnika u takvim postupcima restrukturiranja, predviđeno člankom 15. Direktive 78/855?
2. Je li rezultat jednak ako se primijeni članak 15. Direktive 2011/35?
3. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo i drugo pitanje: dovodi li isključenje iz područja primjene članka 1. stavka 2. točke (d) Uredbe Rim I – odredbe koja je zamijenila članak 1. stavak 2. točku (e) Rimske konvencije – do istog rezultata ili nju treba tumačiti drukčije? Ako da, kako?
4. Proizlaze li iz primarnog prava Unije, posebno iz slobode poslovnog nastana u skladu s člankom 49. UFEU-a, slobode pružanja usluga u skladu s člankom 56. UFEU-a ili slobode kretanja kapitala i platnog prometa u skladu s člankom 63. UFEU-a, kolizijska pravila primjenjiva na spajanja, osobito glede pitanja treba li primijeniti nacionalno pravo države društva koje je predmet preuzimanja ili nacionalno pravo društva preuzimatelja?
5. U slučaju negativnog odgovora na četvrto pitanje: jesu li u sekundarnom pravu Unije, a osobito u Direktivi 2005/56, Direktivi 2011/35 ili Šestoj direktivi Vijeća 82/891/EEZ od 17. prosinca 1982. donesenoj na temelju članka 54. stavka 3. točke (g) Ugovora, o podjeli dioničkih društava (SL L 378, str. 47.), sadržana kolizijska načela, poglavito glede pitanja treba li primijeniti nacionalno pravo države društva koje je predmet preuzimanja ili nacionalno pravo društva preuzimatelja, ili pak nacionalno kolizijsko pravilo mora odlučiti o tome na koje će se nacionalno materijalno pravo predmetna situacija vezivati?
6. Treba li članak 15. Direktive 78/855 tumačiti na način da u slučaju prekograničnog spajanja izdavatelj ima prema imateljima vrijednosnih papira s posebnim pravima koji nisu dionice, osobito podređenih obveznica, pravo razvrgnuti pravni odnos i isplatiti imatelje?
7. Je li odgovor jednak ako se primijeni članak 15. Direktive 2011/35?”

O prethodnim pitanjima

- 40 Prije svega treba reći da sukladno članku 2. točki (a) Prvog protokola od 19. prosinca 1988. o tumačenju od strane Suda Europskih zajednica Konvencije o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze, otvorene za potpisivanje u Rimu 19. lipnja 1980. (SL 1989., L 48, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 13., str. 37.), Sud je nadležan odlučivati o pitanjima koja se tiču te konvencije postavljenima u okviru zahtjeva za prethodnu odluku koji je podnio Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud).

- 41 Također treba podsjetiti da prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda pitanja o tumačenju prava Unije koja uputi nacionalni sud unutar pravnog i činjeničnog okvira koji sam definira – i čiju točnost Sud nije nadležan provjeravati – uživaju presumpciju relevantnosti. Sud može odbiti odlučivati o zahtjevu koji je uputio nacionalni sud samo ako je posve očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom glavnog postupka, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnim za davanje korisnog odgovora na postavljena pitanja (presuda *Verder LabTec*, C-657/13, EU:C:2015:331, t. 29. i navedena sudska praksa).
- 42 S tim u vezi treba kao prvo reći da su, s obzirom na to da je Direktiva 2011/35 stupila na snagu tek 1. srpnja 2011., dakle nakon što su se dogodile činjenice iz glavnog postupka, drugo pitanje, peto pitanje u dijelu koji se tiče tumačenja te direktive i sedmo pitanje nedopušteni.
- 43 Kao drugo, Uredba Rim I čiji članak 28. predviđa da se primjenjuje na ugovore sklopljene počevši od 17. prosinca 2009., što je naveo i sud koji je uputio zahtjev, još nije bila na snazi kad su sklopljeni ugovori iz glavnog postupka, to jest tijekom 2005. Stoga je treće pitanje nedopušteno.
- 44 Kao treće, nesporno je da se spor iz glavnog postupka tiče posljedica koje spajanje preuzimanjem između dvaju društava ima na podređene zajmove. Prvo pitanje je shodno tomu nedopušteno u dijelu u kojem se tiče tumačenja članka 1. stavka 2. točke (e) Rimske konvencije glede podjele društava. Osim toga, budući da se Direktiva 82/891 odnosi na podjele dioničkih društava, nedopušteno je i peto pitanje u dijelu u kojem se ono tiče tumačenja te direktive.
- 45 Iz navedenog slijedi da su dopušteni samo: prvo pitanje u dijelu u kojem se ne odnosi na tumačenje odredbi članka 1. stavka 2. točke (e) Rimske konvencije glede podjele društava, četvrto pitanje, peto pitanje u dijelu u kojem se odnosi na tumačenje Direktive 2005/56 i šesto pitanje.
- 46 Kada je riječ o prvom, četvrtom i petom pitanju, iz zahtjeva za prethodnu odluku razvidno je da je sud koji je uputio zahtjev navedena pitanja postavio s ciljem odlučivanja kako postupiti glede pitanja ugovorâ iz glavnog postupka, nakon spajanja preuzimanjem koje je KA Finanz proveo nad Kommunalkreditom, što prema njegovu mišljenju prije svega znači da je potrebno riješiti pitanje koje je pravo mjerodavno za navedene ugovore nakon tog spajanja.
- 47 Slijedom toga, treba uzeti da se prvo, četvrto i peto pitanje, u dijelovima u kojima su dopušteni, u osnovi tiču pitanja određivanja prava koje se nakon spajanja prekograničnim preuzimanjem u kontekstu prava Unije primjenjuje, s jedne strane, na tumačenje, ispunjenje obveza i načine prestanka ugovora o zajmu, kao što je to slučaj sa zajmovima iz glavnog postupka, koji je sklopilo preuzeto društvo i, s druge strane, na zahtjev, kao što je to zahtjev koji je podredno postavio Sparkassen Versicherung, kojim vjerovnik želi ostvariti zaštitu vjerovnika predviđenu člankom 15. Direktive 78/855.
- 48 Vežano uz šesto pitanje, sud koji je uputio zahtjev u osnovi pita treba li članak 15. Direktive 78/855 tumačiti na način da ta odredba daje prava izdavateljima vrijednosnih papira s posebnim pravima koji nisu dionice.
- 49 Kako bi se dao odgovor na pitanje koje se pravo nakon spajanja prekograničnim preuzimanjem primjenjuje na tumačenje, ispunjenje obveza i načine prestanka ugovora o zajmu, kao što to su ugovori iz glavnog postupka, koji je sklopilo preuzeto društvo, potrebno je prije svega ispitati primjenjuje li se na taj ugovor i u kojoj mjeri Rimska konvencija.
- 50 U tom kontekstu treba reći da se sukladno članku 1. stavku 1. Rimske konvencije odredbe te konvencije primjenjuju na ugovorne obveze u situacijama kada postoji sukob zakona.

- 51 Međutim, iznimno od pravila o materijalnoj nadležnosti, članak 1. stavak 2. točka (e) te konvencije iz njezina područja primjene isključuje pitanja uređena pravom trgovačkih društava, udruženja i pravnih osoba, kao što su osnivanje, pravna i poslovna sposobnost, unutrašnje ustrojstvo i prestanak trgovačkih društava, udruženja i pravnih osoba, te osobna zakonska odgovornost članova i tijela za dugove trgovačkog društva, udruženja ili pravne osobe.
- 52 Iz izvješća o pravu koje se primjenjuje na ugovorne obveze, koje su sastavili Mario Giuliano, profesor na Sveučilištu u Milanu, i Paul Lagarde, profesor na Sveučilištu Pariz I (SL 1980., C 282, str. 1.), slijedi da pitanja uređena pravom trgovačkih društava, udruženja i pravnih osoba nisu uključena u područje primjene Rimske konvencije zbog radova koji su tada bili u tijeku u području prava trgovačkih društava u okviru Europskih zajednica. Iz tog izvješća se također vidi da se akti kojima se uređuje prestanak trgovačkih društava u slučaju spajanja ili grupiranja društava spominju među onima uključenima u izuzeće iz članka 1. stavka 2. te konvencije. Ta se konvencija stoga ne primjenjuje na spajanja trgovačkih društava.
- 53 Međutim, s obzirom na to da iz spisa podnesenog Sudu proizlazi da su ugovori iz glavnog postupka prije spajanja koje je KA Finanz proveo nad Kommunalkreditom ulazili u područje primjene Rimske konvencije te da su ugovorne strane sukladno članku 3. stavku 1. te konvencije izabrale njemačko pravo kao pravo mjerodavno za te ugovore, potrebno je utvrditi nastavlja li to pravo uređivati te ugovore nakon spomenutog spajanja te shodno tomu i, sukladno članku 10. stavku 1. te konvencije, njihovo tumačenje, ispunjenje obveza koje proizvode i načine njihova prestanka.
- 54 U svrhu navedenog neophodno je, kao drugo, ispitati propise koje je zakonodavac Europske unije donio u području spajanja trgovačkih društava. U tom pogledu treba reći da je to područje uređeno dvama propisima čiji je cilj bio organizirati postupak spajanja i urediti pravne posljedice spajanja: prvo, Direktivom 78/855 donesenom, kako to proizlazi iz njezine uvodne izjave 3., radi koordiniranja propisa država članica koji uređuju spajanja dioničkih društava i uvođenja instituta spajanja u prava svih država članica i, drugo, Direktivom 2005/56 donesenom, kako to proizlazi iz njezine uvodne izjave 1., kako bi se olakšalo provođenje prekograničnih spajanja različitih tipova društava kapitala uređenih različitim zakonodavstvima država članica.
- 55 Shodno tomu, budući da se predmet iz glavnog postupka tiče sudbine podređenih zajmova nakon provođenja prekograničnog spajanja, potrebno je na temelju Direktive 2005/56 utvrditi učinak takvog spajanja na zajmove te vrste.
- 56 Iz članka 2. točke 2. podtočke (a) Direktive 2005/56 proizlazi da je spajanje preuzimanjem postupak kojim jedno ili više društava u postupku prestanka društva bez likvidacije prenose svu svoju aktivu i pasivu na drugo postojeće društvo, to jest na društvo koje je predmet preuzimanja.
- 57 Kada je riječ o učincima takvog postupka, iz članka 14. stavka 2. točke (a) te direktive proizlazi da prekogranično spajanje dovodi do toga da se od trenutka kad to spajanje stupi na snagu sva aktiva i pasiva preuzetih društava prenosi na društvo koje izvršava preuzimanje.
- 58 Spajanje preuzimanjem stoga pretpostavlja da društvo koje izvršava preuzimanje u cijelosti stječe društvo koje se preuzima, bez prestanka obveza do kojeg bi došlo kod likvidacije, te dovodi do toga da društvo koje izvršava preuzimanje bez novacije stupa na mjesto društva koje se preuzima kao stranka svih ugovora koje je potonje društvo sklopilo. Stoga, pravo koje je bilo mjerodavno za te ugovore prije spajanja ostaje mjerodavno i nakon tog spajanja.
- 59 Iz toga slijedi da pravo Unije treba tumačiti na način da pravo koje se nakon spajanja prekograničnim preuzimanjem primjenjuje na tumačenje, ispunjenje obveza i načine prestanka ugovora o zajmu koji je sklopilo preuzeto društvo, kao što to su ugovori o zajmu iz glavnog postupka, jest pravo koje se na taj ugovor primjenjivalo prije tog spajanja.

- 60 Što se tiče zaštite interesa vjerovnika kod prekograničnog spajanja na koju se Sparkasse Versicherung poziva u svojem podrednom zahtjevu, treba reći da iz uvodne izjave 3. i članka 4. Direktive 2005/56 proizlazi da društvo koje sudjeluje u prekograničnom spajanju ostaje, konkretno kada se radi o zaštiti svojih vjerovnika, podvrgnuto odredbama i formalnostima predviđenim nacionalnim zakonodavstvom koje bi se primjenjivalo u okviru nacionalnog spajanja.
- 61 Slijedom navedenog, odredbe kojima se uređuje zaštita vjerovnika društva koje se preuzima, u slučaju poput onog iz glavnog postupka, jesu odredbe nacionalnog zakonodavstva kojem pripada to društvo.
- 62 Budući da se države članice u okviru nacionalnih spajanja moraju uskladiti s odredbama članaka 13. do 15. Direktive 78/855 glede zaštite vjerovnika, one su se stoga tih odredbi dužne pridržavati i u okviru prekograničnih spajanja.
- 63 Dok se članci 13. i 14. te direktive odnose i na vjerovnike koji jesu i na one koji nisu imatelji obveznica, člankom 15. te direktive uređuje se zaštita imatelja vrijednosnih papira s posebnim pravima koji nisu dionice.
- 64 Stoga se postavlja pitanje kako razlikovati vrijednosne papire iz članka 15. Direktive 78/855 od drugih instrumenata osiguranja tražbine.
- 65 U tom pogledu, iz pripremnih radova te direktive, odnosno konkretno iz prijedloga Treće direktive Vijeća o koordinaciji zaštitnih mjera koje države članice traže od trgovačkih društava, u smislu članka 58. stavka 2. Ugovora, radi zaštite interesa kako članova društava tako i trećih osoba vezano uz spajanja dioničkih društava (SL 1970., C 89, str. 20.), i iz izmijenjenog prijedloga Treće direktive Vijeća o koordinaciji zaštitnih mjera koje države članice traže od trgovačkih društava, u smislu članka 58. stavka 2. Ugovora, radi zaštite interesa kako članova društava tako i trećih osoba vezano uz spajanja dioničkih društava (COM (72) 1668 *final*), proizlazi da vrijednosni papiri s posebnim pravima koji nisu dionice, u smislu članka 15. te direktive, obuhvaćaju, među ostalim vrijednosnim papirima, obveznice zamjenjive za dionice, obveznice koje daju pravo prvenstva kod upisa kapitala društva, obveznice s podjelom dobiti i prava na upis dionica.
- 66 Dakle, ti su vrijednosni papiri oni koji svojim imateljima daju šira prava od jednostavne isplate tražbina i dogovorenih kamata. To je posebno slučaj s vrijednosnim papirima koji svojim imateljima priznaju pravo da ih zamijene za dionice ili pravo da sudjeluju u dobiti društva izdavatelja.
- 67 Konkretno, iz Uvjeta izdavanja, kako ih je predstavio sud koji je uputio zahtjev, proizlazi da nije izgledno da vrijednosni papiri iz glavnog postupka svojim imateljima daju prava koja bi bila šira od jednostavne isplate tražbina i dogovorenih kamata. Iz toga bi se moglo zaključiti da ti vrijednosni papiri nisu obuhvaćeni područjem primjene članka 15. Direktive 78/855, a na sudu koji je uputio zahtjev jest da provjeri je li tako.
- 68 U slučaju da taj sud dođe do suprotnog zaključka, treba istaknuti da članak 15. Direktive 78/855 predviđa da imatelji vrijednosnih papira s posebnim pravima u smislu te odredbe, koji nisu dionice, moraju u okviru društva preuzimatelja ostvarivati prava koja su barem jednaka onima koja su imali u društvu koje je predmet preuzimanja, osim ako promjenu tih prava nije odobrila skupština imatelja tih vrijednosnih papira, kad je takva skupština predviđena nacionalnim pravom, ili ako su je pojedinačno odobrili imatelji tih vrijednosnih papira, ili pak ako ti imatelji imaju pravo tražiti otkup svojih vrijednosnih papira od društva preuzimatelja.
- 69 Iz teksta odredbe članka 15. Direktive 78/855 stoga proizlazi da je cilj te direktive zaštititi interese imatelja vrijednosnih papira s posebnim pravima koji nisu dionice.

- 70 Međutim, uzimajući u obzir da se u zahtjevu za prethodnu odluku navodi da je članak 226. stavak 3. AktG-a uveden radi prenošenja članka 15. Direktive 78/855 te da se čini da ta prva odredba izdavatelju takvih vrijednosnih papira daje pravo da jednostrano razvrgne pravni odnos koji povezuje imatelje tih vrijednosnih papira i da ih isplati, treba reći da takvo pravo nema uporišta u tekstu i cilju odredbe članka 15. Direktive jer se njome prava daju imateljima tih istih vrijednosnih papira, a ne njihovu izdavatelju. Stoga odredba poput one iz članka 226. stavka 3. AktG-a ne može predstavljati prenošenje članka 15. Direktive 78/855.
- 71 Slijedom navedenoga, članak 15. Direktive 78/855 treba tumačiti na način da ta odredba daje prava imateljima vrijednosnih papira s posebnim pravima koji nisu dionice, ali ne i izdavatelju tih vrijednosnih papira.

Troškovi

- 72 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (treće vijeće) odlučuje:

1. Pravo Unije treba tumačiti na način da:

- pravo koje se nakon spajanja prekograničnim preuzimanjem primjenjuje na tumačenje, ispunjenje obveza i načine prestanka ugovora o zajmu koji je sklopilo preuzeto društvo, kao što su to ugovori o zajmu iz glavnog postupka, jest pravo koje se na taj ugovor primjenjivalo prije tog spajanja;
- odredbe kojima se uređuje zaštita vjerovnika društva koje se preuzima, u slučaju poput onog iz glavnog postupka, jesu odredbe nacionalnog zakonodavstva kojem pripada to društvo.

2. Članak 15. Treće direktive Vijeća 78/855/EEZ od 9. listopada 1978. donesene na temelju članka 54. stavka 3. točke (g) Ugovora, koja se tiče spajanja dioničkih društava, kako je izmijenjena Direktivom 2009/109/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009., treba tumačiti na način da ta odredba daje prava imateljima vrijednosnih papira s posebnim pravima koji nisu dionice, ali ne i izdavatelju tih vrijednosnih papira.

Potpisi